

Ректори Донишгоҳи давлатии
омузбории Тоҷикистон ба номи
Садриддин Айни д.и.т., профессор
Ибодуллозода А.И.

10 соли 2026

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Ёрмирзозода Мунзифа Мирзоабдулло дар мавзуи «Исмҳои чомеъ дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ (таҳлили луғавию грамматикӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ)

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Забони тоҷикӣ гузаштаи дур дошта, таҳлили раванди таърихӣ он бе дарназардошти ташаккул ва таҳаввулоти таркиби луғавӣ ғайриимкон аст. Пӯшида нест, ки аносири луғавии ҳамаи забонҳо бо гузашти вақт ба таҳаввулот дучор мешаванд, ки таҳқиқи ин вижагӣ дар мисоли исмҳои чомеи осори аҳли адаби классики муосир корбастгардида аҳаммияти илмӣ дошта, барои муайян намудани вазъи инкишоф ва амалкарди забон замина фароҳам меорад.

Замони истиқлол барои таҷдиди арзишҳои миллию фарҳангӣ ва махсусан, посдории асолати забони милли имкониятҳои бесобиқаеро фароҳам овард, ки дар заминаи он илми забоншиносии тоҷик ба дастовардҳои назараси илмӣ ноил гардид. Бахусус, дар ин давра вижагиҳои гуногуни лексикаи забони адабии тоҷикӣ аз тарафи муҳаққиқон мавриди таҳқику омузиши васеъ қарор гирифта истодааст, ки дар ин маврид пажӯҳиши исмҳои чомеъ дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ яке аз самтҳои назаррас ва муҳим ба шумор меравад.

Дар диссертатсия таъкид мегардад, ки ба риштаи таҳқиқ кашидани исмҳои чомеъ ҳамчун гурӯҳи алоҳидаи исмҳо аз аҳаммияти илмӣ ҳолӣ набуда, як паҳлуи исмшиносии тоҷикро боз ҳам равшантар менамояд.

Диссертатсия Ёрмирзозода Мунзифа Мирзоабдулло дар мавзуи «Исмҳои чомеъ дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ (таҳлили луғавию грамматикӣ)» бо шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ) мувофиқат мекунад.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқ. Мубрамии мавзӯи таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки дар забоншиносии тоҷик таҳқиқи ҳиссаҳои нутқ, аз ҷумла исм чун ҳиссаи мустақили нутқ диққати муҳаққиқонро ҷалб намудааст. Зеро омузиши дақиқи гурӯҳҳои луғавию грамматикӣ исм, ба хусус исмҳои

чомеъ аҳаммияти илмӣ дошта, як паҳлуи исмшиносиро дар забони тоҷикӣ боз ҳам равшан менамояд.

Воқеан, таҳқиқ ва баррасии масъалаҳои муҳимми ҳиссаҳои нутқ, ба хусус исм яке аз ҷанбаҳои арзишманд маҳсуб ёфта, муҳаққиқонро водор месозад, ки дар заминаи собиқаи таърихӣ ва дастовардҳои муҳим ба пажӯҳиши ин истилоҳот пайваستا сайёу кӯшиш намоянд. Зеро баррасии хусусиятҳои исмҳои чомеъ аҳаммияти хоси илмӣ дошта, дар айни замон инъикоскунандаи ҳолати забони адабии тоҷикӣ маҳсуб меёбанд. Дар ин раванд дар забоншиносии муосири тоҷик низ таҳлилу баррасӣ намудани мавзӯҳои мубрам, ки исмҳои чомеъ аз он истисно нест, яке аз вазифаҳои асосии муҳаққиқон ба шумор меравад.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаву пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Масъалагузории мушаххаси илмӣ, таъйиди мубрамии мавзӯ, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, навгонии илмӣ, аҳаммияти назарию амалии диссертатсия, инчунин, хулосаю натиҷагирӣҳои муҳаққиқ, дар маҷмӯъ, асоснокии рисолаго нишон медиҳанд. Ҳамчунин, омузиши назари муҳаққиқони ватанию хориҷӣ дар робита ба мавзӯи таҳқиқ, таҳлилу таҷзия, баҳсҳо ва пешниҳоди дидгоҳҳои дигар, нашри мақолаю гузоришҳои илмӣ дар робита ба мавзӯи таҳқиқшавандаро ҳам метавон ҳамчун асоснокии рисолаи диссертатсионӣ арзёбӣ намуд.

Навгонии илмии таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда. Навгонии илмии диссертатсия дар он зоҳир мешавад, ки бори аввал дар рисолаи илмии мазкур хусусиятҳои исмҳои чомеъ дар забони тоҷикӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифта, вижагӣҳои луғавию маъноӣ, сохторӣ, баромади забонӣ, сарфию наҳвӣ ва таҳлили этимологии ин гурӯҳи исмҳо таҳлилу баррасӣ шудааст.

Аҳаммияти илмӣ ва амалии натиҷаҳои диссертатсия. Аҳаммияти назарӣ ва амалии ин пажӯҳиш аз он иборат аст, ки то имруз дар забоншиносии тоҷик паҳлуҳои мухталифи вижагӣҳои амиқи исмҳои чомеъ ва ҷамъ таҳқиқ нашудааст. Бинобар ин, пажӯҳиши ин мавзӯ имкон медиҳад, ки ҷойгоҳи исмҳои чомеъ дар захираи луғавии забони тоҷикӣ муайян карда шавад ва таҳлили қабатҳои маъноию сохтории онҳо барои омузиши ин гурӯҳи исмҳо дар забоншиносӣ ёрӣ хоҳад расонд. Инчунин, дар заминаи маводди диссертатсия таҳия намудани луғати мухтасари исмҳои чомеъ имкон фароҳам меорад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Кори таҳқиқи мазкур бар пояи методҳо ва усулҳои пазируфтаи забоншиносӣ иҷро шуда, муаллиф ҳангоми таҳияи диссертатсия аз дастовардҳои илмӣ ва осори назариявии забоншиносони ватанӣ ва хориҷӣ ба таври зарурӣ истифода бурдааст. Натиҷаҳои мушаххаси ҳар боб бо далелҳои муътамади илмӣ асоснок гардидаанд, ки дар заминаи ҷустуҷӯ, таҳлил, баррасӣ, мубоҳисаву муҳокима ва муқоиса ба даст омадаанд. Кори диссертатсионӣ бо

барномаҳои илмӣ пайванди қавӣ дошта, дар ҳар бобу фаслҳои он мубоҳисаи судманди илмӣ ва натиҷагирҳои асоснок ба мушоҳида мерасанд.

Интиҳоби дурусти роҳу усулҳои таҳқиқ ва омӯзиши амиқи манобеи илмӣ ба муаллиф имкон додаанд, ки аз мавзӯ ва масъалаҳои дар фаслҳои диссертатсия баррасигардида хулоса ва тавсияҳои дурусту эътимодбахш ба даст оварад.

Татбиқи амалии натиҷаҳо ва манфиатҳои он. Натиҷаи таҳқиқи мавриди назарро метавон дар омӯзиши қисматҳои лексикология, морфология ва синтаксис мавриди истифода қарор дод. Ҳамчунин манфиатҳои илмӣ кори диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки маводди фаровони забонӣ, ҷанбаҳои назариявӣ ва таҳлили этимологии онро барои ба таври қиёсӣ омӯхтани ин гурӯҳи исмҳо бо забонҳои дигари хешу ғайрихеш истифода бурдан мувофиқ аст.

Саҳми шахсии муаллиф дар таҳқиқ. Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар он таҷассум меёбад, ки диссертант рисолаи мустақилона анҷом дода, кӯшишҳои илмиро бо масъулият ба роҳ монда, дар натиҷа ба дастовардҳои арзишманди судманд дар соҳаи забоншиносии ватанӣ ноил гардидааст.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва мутобиқати он. Маълумоти пешниҳодшуда нишон медиҳад, ки натиҷаҳои асосии таҳқиқ пеш аз ҳимояи диссертатсия дар муҳити илмӣ мавриди муаррифӣ қарор гирифтаанд. Интишори 15 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз санҷиш ва эътирофи таҳқиқ дар доираҳои илмӣ шаҳодат дода, сатҳи илмӣ қарор додани онро тасдиқ менамоянд.

Теъдоди маводди интишорнамудаи унвонҷӯ пурра натиҷаҳои диссертатсияро фарогир буда, ба талаботи банди 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. **Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия.** Дар диссертатсия исмҳои ҷомеъ дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ (таҳлили луғавию грамматикӣ) ба таври муфасссал мавриди баррасӣ қарор гирифта, баёнҳои он аст, ки таҳқиқ аз ҷониби довталаби дараҷаи илмӣ ба гунаи шоиста анҷом ёфтааст. Ҳар як бобу зербоби кори таҳқиқӣ ба як ё якчанд масъалаи ба мавзӯ алоқаманд бахшида шуда, ин масоил аз ҷониби диссертант ба таври аҳсан ва мувофиқ ба талаботи мавҷуда таҳлилу баррасӣ гардидаанд.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсияи Ёрмирзозода Мунзифа Мирзоабдулло аз номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, се боб, понздаҳ фасл, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати адабиёт ва

номгӯи таълифоти докталаби дараҷаи илмӣ иборат аст. Бинобар талабот нисбат ба ҳалли вазифаҳои илмӣ, бобҳои диссертатсия ба фаслҳо ҷудо шудаанд. Чунин сохтори мантиқӣ барои пайдарпай ва мукамал баён гардидани масъалаҳои таҳқиқ мусоидат намуда, фарогирии ҳамаҷонибаи мавзӯи интиҳобшударо таъмин намудааст.

Дар муқаддимаи диссертатсия доир ба мубрами мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқот, объекту предмети таҳқиқ, асосҳои назариявии таҳқиқ, навгони илмӣ таҳқиқ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, мувофиқати мавзӯи диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ, интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия маълумот дода шудааст.

Боби якуми диссертатсия «Исмҳои ҷомеъ аз ҷиҳати ифодаи маъно» унвон дошта, аз ҳашт фасл иборат аст. Диссертант дар фасли аввали боби якум – «Матолиби муқаддамотӣ», мухтасар дар бораи масъалаҳои муқаддимавии мавзӯ ибрози андеша намудааст. Ба таъкиди диссертант, дар захираи луғати забони тоҷикӣ исмҳои ҷомеъ гуруҳи махсуси луғавӣ-грамматикиро ташкил намуда, аз ҷиҳати маъно, хусусияти услубӣ, баромади забонӣ ва доираи истифода якгун нестанд. Дар ҳафт фасли баъдии боби якум исмҳои ҷомеъ аз ҷиҳати ифодаи маъно тасниф гардида, мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд, ки бад-ин тартиб аст: фасли дуюм – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳуми гуруҳи одамон» (*мардум, аҳл, издиҳом, баишар, тӯда, миллат, идда, аном, ом/омм, омма, тоифа, нисо, нисват, нисвон, исоба* ва ғайра), фасли сеюм – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳуми хонавода ва ҳешу ақрабо» (*хонавода, хонадон, хонавор, ҳешу табор, ҳешованд, дуда, дудмон, дудхона, тира, ол, сулола, иёл (аёл), зуррият, итрат* ва ғайра), фасли чорум – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳуми қавму қабил» (*қавм, қабил, раҳт, ашира, ҳай*), фасли панҷум – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳуми савора ва лашкар» (*муқаддима, маймана, майсара, қалб, соқа, фавҷ, катиба, талоя* ва ғайра), фасли шашум – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳуми саф ва қатор» (*рада, қатор, силсила, радиф, силк*), фасли ҳафтум – «Исмҳои ҷомеи ифодагари маҷмӯи ҳайвону паранда» (*рама, села, говора, говбора, гобора, гавпора, корвон, ҷағола/ҷағола, ҳайл, ҳашара/ҳашарат, абобил, бобил, ибил, гана, ваҳш*) фасли ҳаштум – «Исмҳои ҷомеи ифодагари мафҳумҳои лавозимоти рӯзгор» (*завода, коло, омана, мазод, ҷамр, асоса, афзор, ақор, разма* ва ғайра).

Мавриди тазаккур аст, ки диссертант бо таъки ба фарҳангу луғатномаҳо хусусиятҳои маъноии исмҳои ҷомеъро шарҳу тавзеҳ дода, доир ба корбурди ин

гурӯҳҳои луғавӣ аз осори адибон мисолҳои мушаххас овардааст. Сайри таърихӣ баъзе исмҳои ҷомеи ин бахш, аз қабилӣ *мардум, даста, хонавода, хонадон, дудмон, пода, рама* шарҳу тавзеҳ гардидааст.

Хусусиятҳои семантикии исмҳои ҷомеъ ва таснифоти онҳо дар охири боби мазкур ба таври мушаххас хулоса ва натиҷагирӣ шудаанд.

Боби дуюми рисола «Исмҳои ҷомеъ аз ҷиҳати баромади забонӣ» ном дошта, дар он исмҳои ҷомеъ аз ҷиҳати баромади забонӣ таҳлил гардида, аз се фаслу ҳашт зерфасл иборат мебошад. Фасли аввали боби дуюм «**Матолиби муқаддамотӣ**» унвон дошта, дар он андешаҳои баъзе донишмандон доир ба хусусиятҳои аносири луғавии таркиби луғавии забон таҳлил гардидааст. Довталаби дараҷаи илмӣ қайд кардааст, ки дар натиҷаи таъсиргузинии як забон аз забони дигар ба таркиби луғавии забон, пеш аз ҳама, номи ашёҳо ва ҳодисаю зухуроти нав ворид мешавад, ки ин вомвожаҳо ба гурӯҳи калимаҳои исмӣ мансубанд.

Фасли дуюми боби дуюм ба масъалаи вожаҳои асли нигаронида шуда, шомили ду зерфасл: 1) исмҳои ҷомеи марбут ба шахс; 2) исмҳои ҷомеи марбут ба ғайришахс мебошад. Дар ин фасл калимаҳои аслии *анбух, гурӯҳ, даста, мардум, тӯда, хонавода* ва ғайра баррасӣ шуда, решаи таърихӣ аксари онҳо муайян шудааст.

Фасли сеюми боби дуюм – «Исмҳои ҷомеи иқтибосӣ» ном дошта, дар ин фасли таҳқиқоти диссертатсионӣ сабабу омилҳои воридшавии вомвожаҳо ба забон сухан рафтааст. Лозим ба тазаккур аст, ки унвонҷӯ дар ин фасл вомвожаҳои арабӣ, исмҳои ҷомеи муарраби тоҷикӣ, калимаҳои русӣ-аврупоӣ ва туркӣ-муғулиро таҳлил намудааст. Муаллиф қайд менамояд, ки исмҳои ҷомеи иқтибосии арабӣ дар таркиби луғавии забони тоҷикӣ дорои мақоми хос буда, аз лиҳози миқдор дар ҷойи аввал қарор гирифта, аксари онҳо дар гурӯҳи воҳидҳои луғавии серистеъмол, қисми дигар дар қатори камистеъмол ва иддаи сеюм дар доираи калимаҳои қуҳнашуда боқӣ мондаанд.

Боби сеюми диссертатсия «Хусусиятҳои сарфию нахвии исмҳои ҷомеъ» ном дошта, чор фасл ва ҳадаҳ зерфаслро бар бар гирифтааст. Ин боби диссертатсия яке аз бахшҳои муҳими диссертатсия ба ҳисоб рафта, ба таҳқиқи ҷанбаҳои сохтори калимасозӣ ва грамматикӣ исмҳои ҷомеъ бахшида шудааст.

Дар фасли аввал – «**Матолиби муқаддамотӣ**», перомунӣ роҳи усулҳои калимасозӣ ва вижагиҳои он маълумоти мухтасар зикр шудааст.

Фасли дуюми боби сеюм – «**Роҳҳои ташаккули исмҳои ҷомеъ дар забони тоҷикӣ**» ном дошта, дар фасли мазкур шаклгирии исмҳои ҷомеъ бо усули сарфӣ ва нахвию сарфӣ ба силки таҳқиқ кашида шудааст.

Дар зерфасли якуми фасли дуюм масъалаи шаклгирии исмҳои ҷомеъ бо усули сарфӣ дар доираи дувоздаҳ зербахш баррасӣ шудааст. Дар ин зербахшҳо

масъалаи шаклгирии исмҳои ҷомеи дар осори мавриди таҳқиқ дучороянда бо пасвандҳое, чун **«-зор»** (бодомзор, шафтолузор, олуҷазор, дарахтзор, зардолузор, арҷазор, тоқзор, лолазор, алафзор, кабудизор, сабзазор, гулзор, буттазор, юнучқазор, аҷириқзор, шӯразор, хорзор), **«-истон//-стон»** (кӯҳистон, анористон, богистон, сангистон, ҷӯлистон), **«-сор»** (кӯҳсор, чашмасор ва сангсор), **«-бор»** (ҷӯйбор, рӯдбор, дарёбор), **«-лох»** (санглох, реглох), **«-а»** (даста, тухма, хома, пушта, тӯша, сада, ҳазора), **«-ина»** (мӯина, мисина, симина ва ғайра), **«-вода»** (хонавода), **«-дон»** (хонадон), **«-вор ва -ворӣ»** (хонавор, дорувор, ширатор, газвор, мӯинавор, чинивор, куртавор, хӯроқворӣ, чиниворӣ ва ғайра), **«-от (-ҷот, -вот)»** (сазавот, богот, мевачот ва ғайра) баррасӣ шудаанд.

Зерфасли дуҷоми фасли дуҷом – **«Шаклгирии исмҳои ҷомеъ бо усули нахвию сарфӣ»** ном дошта, дар се зербахши он масъалаҳои исмҳои ҷомеи мураккаби тобеъ, пайваст ва исмҳои ҷомеи мураккаби арабии забони тоҷикӣ мавриди баррасӣ қарор дода шудаанд.

Фасли сеюми боби сеюм – **«Муносибати исмҳои ҷомеъ ва ҷамъ»** ном дошта, ин фасли таҳқиқоти диссертатсионӣ ба муносибати исмҳои ҷомеъ ва ҷамъ дар забони тоҷикӣ бахшида шудааст. Унвонҷӯ дар ин фасл хусусиятҳои исмҳои ҷомеъ ва ҷамъро мавриди баррасӣ қарор дода, умумият ва тафовути онҳоро нишон додааст.

Дар фасли чоруми боби сеюм – **«Истифодаи исмҳои ҷомеъ ва мувофиқати хабар бо мубтадо»**, муаллиф андешаҳои аҳли таҳқиқро дар хусуси мувофиқати хабар бо мубтадо бо исмҳои ҷомеъ шаклгирифтаҳо таҳлил намудааст. Ҳамчунин, соҳибрисола дар ин фасл исмҳои ҷомеи дар осори классикӣ ба вазифаи мубтадо омадари бо забони адабии ҳозираи тоҷикӣ мавриди муқоиса қарор додааст.

Дар қисмати **хулоса** мазмуну муҳтавои бобҳои дохили диссертатсия ба тариқи фишурда дар 16 бандҳои ҷудогона натиҷагирӣ карда шуда, вобаста ба ҳар як масъалаи мубрами таҳқиқ назари мушаххаси муҳаққиқ оварда шудааст ва ҳар бобу фасли таҳқиқоти диссертатсионӣ бо хулосаҳои амиқу мушаххаси илмӣ ҷамъбаст гардидааст.

Тавсияҳои диссертант оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот дар 5 банд дарҷ гардидааст.

Дар анҷоми диссертатсия феҳристи адабиёт, номгӯи сарчашмаҳои илмӣ ва фарҳангу луғатҳо оварда шуда, рӯйхати адабиёт, дар маҷмӯъ, дар асоси меъёрҳо ва талаботи ҷорӣ мурағаб гардидааст.

Муҳаққиқ аз методҳои маълум ва мустақили илми забоншиносӣ самаранок истифода бурда, асарҳои назарии муҳаққиқони маъруфро ба таври бояду шояд омӯхтааст ва дар мавридҳои муайян ба онҳо нуктасанҷона таъя

кардааст. Феҳристи адабиёт 176 номгӯи сарчашма ва адабиёти илмиро фаро гирифтааст. Хулосабарориҳо ва натиҷагирҳои илмӣ дар диссертатсия бо андеша ва маълумоти бозғаймӣ асоснок шудааст.

Мутобиқати барасмиятдорории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Хулосаҳо ва натиҷагирҳои диссертант дар 16 банд оварда шудаанд, ки аксари онҳо натиҷаи кӯшишҳои баррасии пурвусъати ҳама муаллифи диссертатсия мебошанд. Истифодаи огоҳонаи сарчашмаҳо ва адабиёти илмӣ таҳқиқотӣ, аз як тараф густардагӣ ва вусъати баррасии мавзӯро нишон диҳанд, аз ҷониби дигар, баёнҳои сатҳи баланди илмӣ диссертатсия мебошанд. Арзишдовариҳои диссертант оид ба паҳлуҳои гуногуни мавзӯ ва баёни андешаҳои муаллифи илмӣ арзиши илмӣ диссертатсияро дучанд меафзояд. Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба пуррагӣ мутобиқат мекунад.

Автореферати диссертатсия ва маводди нашрнамудаи муаллиф фарогири муҳтавои асосии диссертатсия буда, 5 номгӯи мақолаҳои илмӣ ӯ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидаанд.

Мутобиқати таҳассуси илмӣ доғалаб ба дараҷаи илмӣ. Диссертатсияи Ёрмирзозода Мунзифа Мирзоабдулло дар мавзӯи «Исмҳои ҷомеа дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ (таҳлили луғавию грамматикӣ)» барои дараҷаи дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ) ба талаботи бандҳои 31, 33-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ аст. Лаёқати баланди илмӣ диссертант қобили таваҷҷуҳ буда, фаъолият ва таълифоти илмӣ ӯ бевосита ба самти забоншиносӣ иртибот доранд.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида барои дараҷаи дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ) дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ба талаботи мавҷуда мутобиқ мебошад.

Эродҳо доир ба диссертатсия. Дар баробари натиҷаҳои арзишманд ва дастовардҳои илмӣ назаррас дар диссертатсия, баъзан, камбудии норасоиҳо ба назар мерасанд. Ба андешаи мо, ба эътибор гирифтани онҳо барои боз ҳам боло бурдани қорҳои таҳқиқии минбаъдаи муаллиф аз манфиат ҳолӣ нахоҳад буд:

1. Дар диссертатсия мафҳуми исми ҷомеа аз ҷанд ҷиҳат шарҳу тавзеҳ ёфтааст, вале таърифи мафҳуми исмҳои ҷомеа боз ҳам тавзеҳталаб аст.

2. Гурӯҳе аз исмҳои ҷомеи баррасишуда вожаҳои сермаъно буда, дар яке аз маъниҳояшон ифодагари мафҳуми ҷомеанд. Аз ин рӯ, хуб мешуд, ки ин гурӯҳи аносири луғавӣ дар фасли алоҳида баррасӣ гарданд.

3. Омӯзишу баррасии исмҳои ҷомеъ бештар дар заминаи маводди фактологӣ аз осори мансур анҷом дода шудааст. Хуб мешуд, ки шохидҳо аз осори манзум ҳам оварда шаванд.

4. Дар диссертатсия истифодаи маводди фарҳангу луғатномаҳо ва осори адабӣ васеъ ба назар мерасанд, вале дар баъзе мавридҳо имкон буд, ки басомади корбурди исмҳои ҷомеъро низ муайян кард. Дар ин сурат имкони ба таври дақиқтар нишон додани фаъл ё камистеъмол будани баъзе исмҳои ҷомеъ фароҳам меомад.

5. Дар саҳифаҳои гуногуни диссертатсия ғалатҳои имлою китобатӣ (с. 10, 58, 62, 74, 95, 99, 103, 108), техникӣ ва дар баъзе ҷойҳо услубӣ ба назар мерасанд. Ҳамин гуна ғалатҳо дар саҳифаҳои гуногуни фишурдаи диссертатсия низ дида мешаванд.

Мавриди зикр аст, ки камбудии зикргардида ҷузъӣ буда, дар умум, мазмуну муҳтаво ва арзиши илмӣ кори диссертатсиониро коҳиш намедиханд, фақат дар сурати ислоҳи онҳо арзиши кор боз ҳам беҳтар мешуд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Диссертатсияи Ёрмирзозода Мунзифа Мирзоабдулло дар мавзӯи «Исмҳои ҷомеъ дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ (таҳлили луғавию грамматикӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ) пешниҳод гардидааст, бо муҳимияти мавзӯ, навгониҳои илмӣ, арзиши назарӣ амалӣ ва вусъати таҳқиқи масъалаҳои бамиёнгӯзошташуда ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба пуррагӣ мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.1. Забони тоҷикӣ) сазовор аст.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби доктори фалсафа аз рӯи ихтисоси филология, дотсенти кафедраи назария ва амалияи забоншиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни Холназариён Рухулло Муҳаммад омода гардидааст.

Тақриз дар ҷаласаи кафедраи назария ва амалияи забоншиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 7-уми октябри соли 2026-ум, протоколи №2 муҳокима ва тасдиқ гардидааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: 12 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ:
«тарафдор» - 12 нафар; «зид» - нест; «бетараф» - нест.
Суратҷаласаи №2, аз 07-уми октябри соли 2026

Раиси ҷаласа:

номзади илмҳои филологӣ, дотсент
мудирӣ кафедраи назария ва амалияи
забоншиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Иброимова Гуландом
Наимовна

Эксперт:

доктори фалсафа аз рӯйи ихтисоси филология,
дотсенти кафедраи назария ва амалияи забоншиносии
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон
ба номи Садриддин Айни

Холназариён Рухулло
Муҳаммад

Котиби илмӣ ҷаласа:

номзади илмҳои филологӣ, муаллими калони
кафедраи назария ва амалияи забоншиносии
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон
ба номи Садриддин Айни

Зоитова Моҳира
Махмадрасуловна

«Имзоҳои Иброимова Г., Холназариён Р. ва М. Зоитоваро тасдиқ
мекунам»: сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Кодирзода Сайвалӣ
Муҳибулло

«7» октябри соли 2026

Нишони муассисаи пешбар:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 121.

Тел.: +992 (37) 224 13 83

e-mail: info@tgpu.tj. Сомонаи расмӣ: www.tgpu.tj